

KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XXIV. ÉVFOLYAM, 2019/2. SZÁM

TARTSUNK KI ÉRTÉKEINK MELLETT!

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a diplomaátadó ünnepségek utolsó felvonásához érkezett július 19-én: a mesterképzésben részt vevő 56 hallgató kapta kézhez az oklevelét az intézmény Esztergom termében.

Orosz Ildikó, a főiskola rektora ünnepi és évértékelő beszédében arra intette a végzős hallgatókat, hogy merítsenek erőt az intézmény szellemiségéből, soha ne adják fel, és mindig törekedjenek arra, hogy a világ jobb legyen.

(Folytatás a 2. oldalon)

ÓVODAI VIZIT

KISGYERMEKEK – NAPSUGÁRBAN

Az iskolai életre felkészítő gyermekintézmények közül ezúttal az egyik legnagyobb, hatezer lelkes kárpátaljai magyar faluban, Nagydobronyban működő Napsugár Óvodát, az Ungvári járás egyik jelentős magyar óvodáját mutatjuk be.

(4–5. oldal)

IRODALOMTANÍTÁS

Nemzeti mitológiánk, az Egri csillagok taníthatóságáról

(6–12. oldal)

ANYANYELVÜNK

A különböző nyelvváltozatokhoz fűződő tanulói attitűdök a Nagyszőlősi járás három iskolájában végzett felmérések alapján

(13–15. oldal)

NYELV ÉS VILÁGHÁLÓ

Kárpátaljai magyarok az internetes nyelvhasználatról

(16–18. oldal)

INKLUZÍV OKTATÁS

Az inkluzív oktatás fejlődése Ukrajnában

(19–21. oldal)

IDEGENNYELV-OKTATÁS

Nyelvtanulási stratégiák mint módszer alkalmazása az idegen nyelv-tanulásban és -tanításban

(22–24. oldal)

BESZÁMOLÓ

A jövő csak tehetségekkel épülhet!

(25–27. oldal)

ÖRÖKSÉGÜNK

Az ugocsai magyarság XIX–XX. századi népi díszítőművészetének fába vésett motívumai és jelképei

(28–32. oldal)

ELISMERÉS

Lőrincz Csaba-díjat kapott Cserniczkó István

(32. oldal)

HONISMERET

II. Rákóczi Ferenc és a Rákóczi-kor emlékhelyei Beregszászban

(33–35. oldal)

II. Rákóczi Ferenc és a Rákóczi-kor emlékhelyei Beregszászban

A magyar Országgyűlés a 2019-es esztendő II. Rákóczi Ferenc-emlékévének nyilvánította. Ez jó alkalom arra, hogy mi is számba vegyük itt, Kárpátalján a Nagyságos Fejedelmet és korát idéző emlékhelyeinket. Annál is inkább, mivel a hétköznapiakban csak ritkán gondolunk arra, hogy vidékünk hány szállal kötődik a Rákócziakhoz, illetve a II. Rákóczi Ferenc által vezetett 1703–1711-es szabadságharc-hoz. A számbavétel és az emlékezés fontosságáról szólva szem előtt kell tartanunk, hogy a helyi magyarság, a vidékünk múltját oktató pedagógusok számára soha el nem évülő, le nem zárható feladat és kötelesség továbbörökíteni a Rákóczi-kultuszt a következő nemzedékeknek.

Mindennek okán az alábbiakban arra vállalkozunk, hogy röviden, mintegy emlékezetfrissítésül és kedvcsinálóként az emlékhelyek idősebb és ifjabb felfedezői számára ismertessük a Beregszász városában fellelhető, Rákóczihoz, illetve korához köthető emlékjeleket.

1. MIKES KELEMEN-EMLÉKTÁBLA

A fekete márványból készült emléktábla a beregszászi Bethlen–Rákóczi-kastély falán található. 1995 októberében

– valószínűleg színesfém-tolvajok – eltulajdonították a márványtábla réz domborművét, a reliefet azóta újraöntötték. Kétnyelvű (magyar–ukrán) szövege a következő:

EBBEN AZ ÉPÜLET-
BEN SZÁLLT MEG
1709 ÁPRILISÁBAN
MIKES KELEMEN
ISMERT MAGYAR ÍRÓ,
II. RÁKÓCZI FERENC
FEJEDELEM
HŰ KÍSÉRŐJE
1690—1761

В цьому будинку зупинився
в квітні 1709 року
відомий угорський
письменник
вірний соратник
князя Ракоці Ференца II
МІКЕШ КЕЛЕМЕН
КМКСЗ, 1991

2. ESZE TAMÁS EMLÉKTÁBLÁJA

1992. július 11-én felemelő ünnepségre került sor Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc nevét viselő téren. Ekkor avatták fel a kuruc zászlóbontásnak, valamint Esze Tamásnak, a Rákóczi-szabadságharc hőseinek és Bereg megyei szervezőjének állított emléktáblát a postaépület falán. Az emléktábla jobb oldalán Esze Tamás domborműve látható, amely Ortutay Zsuzsa

Fotó: karpataljalap.net

beregszászi keramikus-grafikus alkotása, alatta Esze Tamás születésének és halálának dátuma olvasható: 1666–1708.

A kétnyelvű emléktábla szövege a következő:

EZEN A TÉREN
BONTOTTA KI
RÁKÓCZI ZÁSZLAJÁT
1703. MÁJUS 22-ÉN
ESZE TAMÁS

На цій площі 22 травня
1703 р.

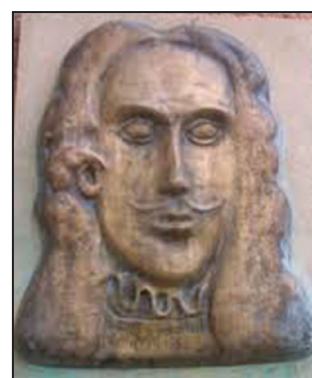
підняв прапор князя Ракоці
вожака березьких повстанців
ЕСЕ ТОМАШ
КМКСЗ — 1992

3. ZRÍNYI ILONA ÉS MIKES KELEMEN DOMBORMŰVEI

Fotó: Ferencz Zsóka

1994. október 14-én ünnepélyes külsőségek közepette a Rákóczi-kor két ismert személyiségének, Zrínyi Ilonának és Mikes Kelemennek a domborműveit avatták fel Beregszászban. A reliefeket a Beregszászi 3. Számú Középfiskola és a

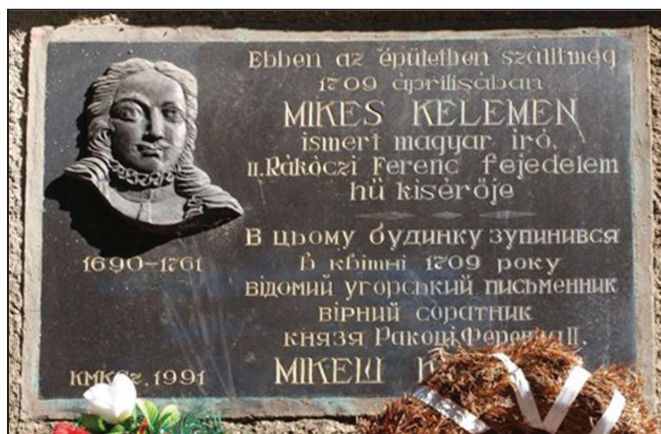
Fotó: karpinfo.net

Beregszászi 8. Számú Középfiskola kapta ajándékba. Az avatóünnepség alkalmából a két magyar tannyelvű középiskola felvette e kiemelkedő magyar történelmi személyiségek nevét.

A domborművek a magyarországi Takács Erzsébet Munkácsy-díjas szobrász alkotásai, aki felajánlotta műveit a Magyar Honvédelmi Minisztériumnak. A honvédség, a Rákóczi Szövetség közreműködésével, a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetségnek juttatta el az adományt.

4. II. RÁKÓCZI FERENC DOMBORMŰVESEMLÉKTÁBLÁJA A BETHLEN–RÁKÓCZI-KASTÉLYON

II. Rákóczi Ferenc a szabadságharc idején 1705-ben, majd 1709-ben tartózkodott Beregszászban. Kapcsolatban állt a város akkori főbírájával, Kemsey Sámuellel. A hagyomány szerint szőleje is volt a fejedelemnek a Bocskor-dűlőben.

Fotó:kozterkep.hu

Fotó: wikipedia.org

1996. május 19-én Beregszászban a Bethlen–Rákóczi-kastély falán a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség anyaországi szervezetek támogatásával domborművel és márványtáblával örökítette meg a fejedelem emlékét. A dombormű Pál János szobrászművész alkotása, melyet a Gyömrői Általános Iskola igazgatónöje, Szende Mária ajándékozott a városnak.

Rákóczi domborműve színesfémből készült. Az alatta elhelyezett kétnyelvű emléktáblára a Rákócziak címere mellett az alábbi kétnyelvű feliratot vésték:

II. RÁKÓCZI FERENC
1676—1735
fejedelem emlékére,
aki többször járt itt,
1705. december 21-én
Beregszászból rendelt el
személyenkénti felkelést.

У пам'ять князя
РАКОЦІ ФЕРЕНЦА II.
1676—1735
який неодноразово
побував тут,
21 грудня 1705 р.
у Берегсасі видав залик
про участь кожного в
повстанні.
KMKSZ, 1996

5. A BETHLEN–RÁKÓCZI-KASTÉLY

Beregszász legrégebbi ma is álló világi épületként tartja számon történetírásunk a városközpontban található Bethlen–Rákóczi-kastélyt.

A kastélyt eredetileg Bethlen Gábor erdélyi fejedelem építtette. Később Rákóczi is szívesen időzött itt, különösen a szabadságharc éveiben. Ekkoriban fel is újította a fejedelem az épületet.

Fotó: karpataljalap.net

1997-ben a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség szervezésében, magyarországi és helyi közéleti személyiségek jelenlétében avatták fel azt az emléktáblát, amelynek felső részén Beregszász város történelmi címere látható.

BETHLEN–RÁKÓCZI-KASTÉLY (Grófudvar) MŰEMLEK

Építtette Bethlen Gábor
erdélyi fejedelem
1629-ben.
Helyreállította
II. Rákóczi Ferenc.
Klasszicista stílusban
átalakította
Schönborn gróf
1857-ben
BMKSZ – 1997

6. ZRÍNYI ILONA MELSZOBRA A BEREGSZÁSZI FŐISKOLÁN

Fotó: hagyományokhaza.hu

2007. március 27-én a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a Rákóczi-napok keretében avatták fel Zrínyi Ilona mellszobrát. A 32 kg súlyú alkotást a Bolyai János Honvéd Alapítvány adománnyozta az intézménynek. A bronzból öntött mellszobor, melynek eredetije Budapesten, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen látható, Varga Imre karcagi mester keze munkája. Az alkotást Poroszlai Ákos,

az adományozó alapítvány kuratóriumának elnöke és dr. Soós Kálmán akkori rektor leplezte le a főiskola második emeleti folyosóján, majd Gulácsy Lajos nyugalmazott református püspök és Bohán Béla római katolikus plébános áldotta meg.

7. II. RÁKÓCZI FERENC MELSZOBRA A BEREGSZÁSZI FŐISKOLÁN

A szerző felvétele

2008-ban a fejedelem születésének évfordulója (március 27.) alkalmából a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán felavatták a Nagyságos Fejedelem mellszobrát.

Az eseményre az évente megrendezésre kerülő Rákóczi-napok alkalmából került sor. A szobor alkotója Tamáska János budapesti szobrászművész. Az alkotás alapítványok és magánszemélyek segítségével jutott el Kárpátaljára. Az avatóünnepségen dr. Orosz Ildikó, a főiskola elnöke hangsúlyozta, hogy nemcsak a fejedelem nevét szeretné viselni az intézmény, hanem szellemiségét is meg kívánják honosítani az intézmény falai között. Az ünnepi beszédekét követően Nick Ferenc, a Falvak Kultúrájáért Alapítvány elnöke és dr. Soós Kálmán rektor leplezte le a bronzból öntött mellszobrot a főiskola harmadik szintű folyosóján.

8. ESZE TAMÁS MELLSZOBRA

Fotó: kozterkep.hu

Esze Tamás mellszobrát a 10. beregszászi városnap keretében, 2011. május 21-én avatták fel. Az eseményre a Rákóczi-szabadságharc lezárulásának 300., Esze Tamás születésének 345. évfordulója alkalmából került sor. A szobor a Beregszászból elszármazott magyarok ajándéka szülővárosuknak, készítője Zagyva László nyíregyházi szobrászművész. Az emlékművet Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány elnöke és Tóth István, Magyarország beregszászi főkonzulja leplezte le.

Fotó: karpataljalap.net

Az emlékművön olvasható szöveg:

ESZE TAMÁS
1666–1708

A szobor talapzatán márványba vésve olvashatjuk az emlékműállítását támogató alapítványok és a magánszemélyek nevét.

9. II. RÁKÓCZI FERENC LOVAS SZOBRA – A (KÖZEL)JÖVŐ

A fejedelem lovas szobrát, Győrfi Lajos alkotását a lapzártánkkor még rekonstrukció alatt álló Budapest téren, az egykori vármegyházával szemközt helyezik el. A mintegy húsztonnás, süttöi mészkőből faragott talapzatát már helyére is emelték a kivitelezők. Maga a bronzszobor előreláthatólag augusztusra készül el, felavatására várhatóan az ezt követő időszakban kerülhet sor. Az alkotás teljes magassága a talapzattal együtt a hat métert is meghaladja majd, s reményeink szerint évszázadokig őrzi a Nagyságos Fejedelem emlékét e tájon.

Dr. Csátary György,

a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának igazgatója

JELES NAPOK*

SZEPTEMBER

Szeptember 1. – a második világháború kitörésének világnapja

Szeptember 6. – 160 éve felavatták Budapest VII. kerületében a Dohány utcai zsinagógát, mely ma a legnagyobb zsinagóga egész Európában (1859)

Szeptember 8. – az ími-olvadni tudás nemzetközi napja

Szeptember 16. – a hangzaskultúra napja

Szeptember 17. – 175 éve született Puskás Tivadar, a telefonközpont és a telefonhírmondó feltalálója (1844).

Szeptember 19. – Kossuth Lajos születésnapja (1802)

Szeptember 21. – a magyar dráma napja (1984-től)

Szeptember 26. – a nyelvek európai napja

Szeptember 30. – 160 éve született Benedek Elek (1859); a népmese napja

OKTÓBER

Október 5. – a pedagógusok világnapja

Október 6. – 170 éve kivégezték a tizenhárom aradi vértanút (1849)

Október 13. – 540 éve, 1479-ben volt a kenyérmezei csata, melyben I. Mátyás király (1458–1490) seregei legyőzték a portyázó török és havasalföldi hadakat

Október 15. – 75 éve Horthy Miklós kormányzó sikertelen kísérletet tett a második világháborúból való kiugráásra (1944); a fehér bot (a vakok és gyengénlátók) nemzetközi napja

Október 17. – a szegénység elleni küzdelem világnapja; Deák Ferenc születésnapja (1803)

Október 20. – Balassi Bálint születésnapja (1554)

Október 23. – az 1956-os forradalom kitörésének napja

Október 27. – Kazinczy Ferenc születésnapja (1759)

NOVEMBER

November 1. – minden-szentek ünnepe

November 2. – halottak napja

November 3. – a magyar tudomány napja

November 4. – az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésének gyásznapja

November 7. – Erkel Ferenc születésnapja (1810)

November 11. – Katona József születésnapja (1791)

November 14. – Áprily Lajos születésnapja (1887)

November 15. – 390 éve elhunyt Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1613–1629).

November 17. – Csokonai Vitéz Mihály születésnapja (1773)

November 18. – a kárpátaljai magyar és német férfilakosság 1944-es elhurcolásának emléknapja

November 26. – Babits Mihály születésnapja (1883)

DECEMBER

December 1. – 140 éve volt Vörösmarty Mihály *Csongor és Tünde* című színdarabjának ősbemutatója (1879).

December 3. – a fogyatékos emberek nemzetközi napja

December 10. – az emberi jogok napja

December 15. – Bolyai János születésnapja (1802)

December 21. – téli napforduló, a csillagászati tél kezdete

December 22. – 75 éve Dálnoki Miklós Béla miniszterelnökségével Debrecenben megalakult az Ideiglenes Nemzeti Kormány (1944).

December 24. – Ádám és Éva napja, szenteste

December 25. – karácsony, Jézus Krisztus születése

December 26. – karácsony másnapja; Schulek János születésnapja (1872)

December 28. – Neumann János születésnapja (1903)

KÁRPÁTALJAI NYÁRI KÖLCSEY PEDAGÓGUSAKADÉMIA

Idén július 8–12. között rendezte meg a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémiát.

A programot Szilágyi Lajos, a KMPSZ beregszászi járási regionális szervező elnöke nyitotta meg.

„Ez sokkal több, mint egyszerű szakmai ismeretszerző esemény – mondta.

– Lehetőség arra, hogy megosszuk élményeinket, egymást erősítsük, egymásnak örüljünk, és így induljunk majd tovább, hiszen ennek a nyári akadémiának kifejezett célja, hogy szakmánkban és itt, Kárpátalján magyarságunkban és elhivatottságunkban is erősítsen.”

A program keretében hét szekcióban, 40 órában folyt a munka. A biológia és kémia szakos tanárok továbbképzését Kohut Erzsébet, a magyart idegen nyelvként oktató pedagógusokét Pápai Ilona, az angol szakos tanárokét Fábíán Márta, a zenepedagógusokét Kepics Andzselika vezette, a tanítói továbbképzést Katkó Éva, az óvodapedagógusokét Gabóda Éva, a matematika szakos tanárok továbbképzését pedig Kulin Judit irányította.

A pedagógusakadémia zárónapján megtartották a KMPSZ alapszervezeti elnökeinek konferenciáját.

(Szabó Kata, Kárpátalja Ma/Közoktatás)

LETETTÉK A BEREGSZÁSZI II. RÁKÓCZI FERENC SPORTKOMPLEXUM ALAPKÖVÉT

„Összefogásunk és közös akaratumk egyik eredménye a mai alapkövetétel, amely beruházás olyan közösségi térként szolgálhat a jövőben, ahol a találkozás mellett

a mindennapi sportolás fontosságát, annak közösséget összekovácsoló erejét is megismerhetik” – jelentette ki Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár a Beregszászi II. Rákóczi Ferenc Sportkomplexum alapkövetelén június 27-én.

Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, a KMPSZ elnöke elmondta, a sportközpontban kialakítanak egy tanmedencét, amelyet a város iskolásai és óvodásai számára hoznak létre, emellett egy versenymedence is lesz az épületben. Ezt fogja kiegészíteni a városi sportcsarnok, valamint helyet kapnak itt Beregszász könyvtárai is.

Brenzovics László, a KMKSZ elnöke hangsúlyozta, jó érzés olyasvalamiben részt venni, ami meghatározó lehet a település jövője szempontjából, hiszen amikor megépül, a város egyik ékessége lesz ez az épület, amely Beregszászban eddig nem tapasztalt lehetőségeket kínál a sport és a kultúra területén – emelte ki.

(Csuha Alexandra, Kárpátalja/Közoktatás)

NEMZETKÖZI VERSENYT NYERTEK A DAYKÁSOK

Magyarország Oktatási Hivatala hagyományteremtő szándékkal indította el az *Évszázadok öröksége* című vetélkedősorozatot, melynek célja az általános és középiskolás diákok érdeklődésének felkeltése a magyar nemzet tárgyi és szellemi öröksége iránt. A többfordulós vetélkedőt az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középfiskola Bara Gabriella, Szilágyi Natália és Gorzó Júlia alkotta csapata nyerte meg.

A 2018/2019-es tanévben „... néped és hazád számára hasznosnak látassál.” (Bethlen Gábor) – *A Magyar Királyság és Erdély 1541–1648* témában zajlott a vetélkedő, melyben a szervezők a részt vevő diákok kreativitásán túl történelmi, irodalmi, zenei, képző- és iparművészeti ismereteit is próbára tették.

Espán M.

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

Főszerkesztő: Kacsur Gusztáv

A szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök),
Benedek Imre, Dobsa Aranka, Nagy-Dajka Enikő,
Nagy Sándor, Szilágyi Lajos
Tördelőszerkesztő: Fábíán Zoltán
Olvasószerkesztő: Riskó Márta
Cimlapfotó: Kárpátalja Ma

**Kiadja a KMPSZ megbízásából
a Kálvin Nyomda (90202 Beregszász, Kossuth tér 4.)**

Felelős kiadó: Orosz Ildikó
Lapengedély száma: 3Т №64, **Példányszám:** 2000

Levelezési cím: 90202 Beregszász,
O. Kobiljanszka u. 17. Tel.: (+380-31-41)-2-37-47
web: www.kmpsz.uz.ua **e-mail:** info@kmpsz.uz.ua

Megjelenik a BETHLEN GÁBOR ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.

**Освіта (на угорській мові)
Засновник і видавець:** Закарпатське угорськомовне педагогічне товариство
Реєстраційне свідоцтво: 3Т №64 від 20.03.1995.
Віддруковано: П.п. Лац Чілла Степанівна
М. Берегово, пл. Кошшута 4. Тираж: 2000